

LETO
3JESENICE-
FUŽINE

TOVARNIŠKI

VESTNIK

KRAJSKE
INDUSTRIJSKE
DRUŽBE

Duh dela in podjetnosti

ustvarja dobrine na zemlji in zajamči srečno bodočnost, zato mu dajmo prvo mesto

Toliko je na zemlji raznih navdušenj, toliko podvigov, raznih vzorov in smotrov, za katere rjovejo milijoni ust in peres v propagandi, toliko, da jih ni mogoče naštet. Poglejmo in prisluhnimo samo v en dan, o čem in kaj vse govorimo, kaj pišemo, za kaj se zanimamo in za kaj se navdušujemo, da so nam žile na vratovih nabrekle. Ali res samo za koristno in dobro in lepo? V kolikor so ta navdušenja in v kolikor je ta propaganda, ki jo srečavamo na vsakem oglu, posvečena koristni stvari in dobremu, v toliko je tisto navdušenje plemenit doprinos človeka k splošnemu dobru. Mnogo pa je na cestah in med ljudmi zasejanega navdušenja, ki ni vredno, da se motovili med nami, kajti ne bo radi njega niti koščka kruha več, niti nobeno človeško srce ne bo po njem osrečeno, nobena duševnost obogatena. Taká nekoristna navdušenja so kvečjemu draga ovira in zamuda, da ljudje ne posvetijo več svojih misli in sposobnosti koristnim stvarem.

Neki bivši evropski minister je rekel: »Več koristimo, če enemu družinskemu očetu preskrbimo delo, kot pa če rešimo 100 aktov.« Torej delo na prvo mesto. Kakor znamo ustvariti razna navdušenja na zemlji, od katerih nima ljudstvo nobenih koristi in lepot, tako bi morali na prvem mestu posvetiti vso silo za ustvaritev navdušenja za delo in podjetnost. Kakor se ustvarja povsod črnoglednost, razpelo-

ženje krize in negotovosti, tako bi se lahko ustvarjalo tudi pozitivno propagando za delo. Ta bi bila bolj koristna in bolj potrebna.

Duh dela in podjetnosti ustvarja dobro, zato mu dajmo prvo mesto in šele

če bo čas, se za zabavo ukvarjajmo s kakimi propagandami za malodušje v svetu.

Duh dela in podjetnosti je istočasno največje jamstvo za rast in moč posameznika, družin in narodov.

„V potu svojega obraza“

Slika predstavlja težaka-nosača, ki je običajen pojav na ulici južnih mest naše domovine

Fotoarhiv: S. S.

Naš kovinarski srečno!

**Praznik v družini našega predsednika
gospoda Avg. Westna**

Dne 20. aprila se je v evangelijski cerkvi v Ljubljani poročil predsednik KID in industrijec v Celju gosp. Avg. Westen z gospodično Olgo Vodoschek iz Celja. Svečani poročni obred je opravil župnik dr. Gerhard May iz Celja. Priči sta bili za nevesto gosp. Adolf Westen, industrijec iz Celja, za ženina pa upravni svetnik in ravnatelj gosp. Josip Pfeifer iz Celja-Jesenic.

**600.000 dinarjev
v dobrodelne namene**

Posnemanja vreden primer

Ob svoji poroki z gđc. Olgo Vodoschek je predsednik in industrijec v Celju gospod Avg. Westen daroval v dobrodelne namene sledeče zneske: Za mestne reveže in podpore potrebne v Celju 200.000 din, za občinske reveže v Škofji vasi 15.000 din,

katoliškemu župnemu uradu v Celju 30.000 din, evangelijskemu župnemu uradu v Celju 30.000 din, celjskemu počitniškemu domu 30.000 din, evangelijskemu ženskemu društvu v Celju 30.000 din, štirim nogometnim društvom vsakemu po 5000 din, smučarskemu klubu v Celju 5000 din. Končno je poklonil gosp. Westen 200.000 din kot osnovno glavnico za dodatni pokojninski in podporni fond nameščencev in delavcev Westnove tvornice na Gaberju pri Celju.

*

K družinskemu prazniku našega gospoda predsednika izrekamo iskrene čestitke tudi mi z željo, da bi Bog dal srečno bodočnost našemu prvemu delavcu za gospodarsko rast, za procvit podjetnosti, za blagostanje ljudstva mlade jugoslovanske in slovenske domovine. **Srečno!**

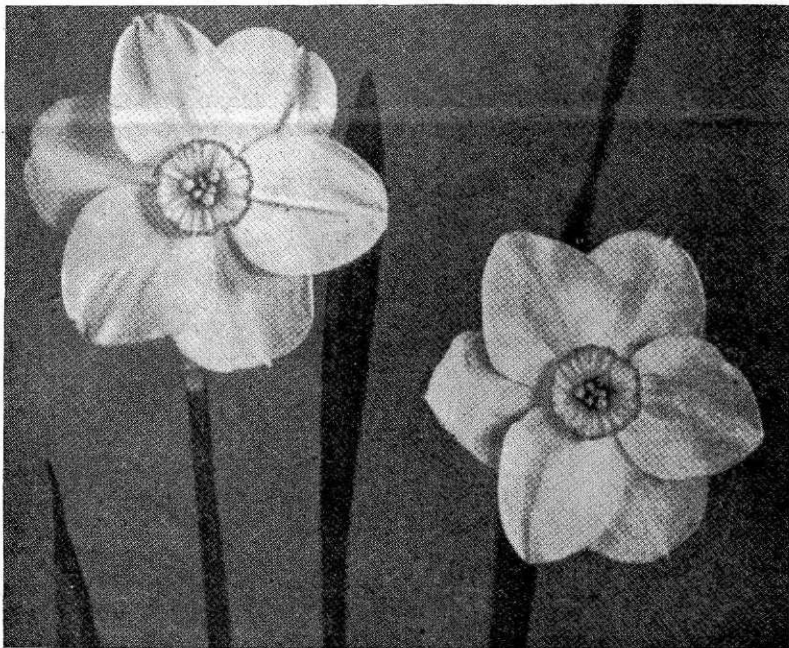
**G. ADOLF WESTEN
na obisku v naših
železarnah**

Pred kratkim je posetil obrate naše železarske industrije na Jesenicah in na Javorniku gospod Adolf Westen, ustanovitelj tvornice A. Westen d. d., Celje (leta 1894).

Gospod Adolf Westen, ki pravkar dopolnjuje 90. leto svojega koristnega, uspešnega in ustvarjajočega dela in življenja, si je z največjim zanimanjem ogledal obrate na Savi in na Javorniku in se zanimal za vsa postrojenja. Sam industrijec-ustanovitelj je s svojim organizatoričnim čutom zasledoval potek železarskega dela po naših delavnicah. Ob svojem globokem razgledu na razvoj industrijske delavnosti od skromnih početkov do modernih obratov, ki jih je tekom stoletja ustvarila tehnika, se je gospod Adolf Westen pohvalno izrazil o sistematičnem delu in naprednem duhu, ki obkroža ustroj jeseniških železaren.

Izrabljamo to priliko, da se poznamu industrijskemu pionirju, ki je kot ustanovitelj industrije v Celju obogatil slovensko industrijsko delavnost, zahvalimo za njegov obisk in da mu iskreno čestitamo k visokemu življenjskemu jubileju.

**Da je
življenje
lepo**

Poraba lesa za proizvodnjo železa pred 400 leti

Ako listamo po starih kronikah, vidimo, da se vlečejo kakor rdeča nit skozi leta in leta, stoletja in stoletja prepri fužinarjev med seboj in s kmeti za izkoriščanje gozdov oziroma pridobivanje oglja. Fužinar in kmet sta bila naravna nasprotnika. Dočim je vlada protežirala fužinarje, od katerih je imela dobiček od proizvodnje, in katerim je podeljevala gozdove v fevd, jih oprostila carin in davkov na živila, ki so jih morali plačevati meščani in kmetje, so graščaki pod-

pirali kmete, kateri so jim z obdelavo zemlje in z robotom prinašali mnogo več koristi kakor pa fužinarji, ki so bili bogati, ponosni in so gledali z zaničevanjem na meščane in kmete. Dočim so fužinarji skrbno pazili na gozdove, posebno na one v bližini fužin, so kmetje radi pridobivanja njiv, travnikov in za naseljevanje požigali gozdove in jih uničevali. Tudi koze, ki so bile priljubljena hišna živina v onih časih in ki so se pasle po gozdovih, so mlada drevesca uničevale in povzročile

marsikateri prepri. Da pa razumemo fužinarja, je potrebno vedeti, da so takratne primitivne topilne peči porabile ogromne količine kuriva v razmerju s pridobljenim železom. Leta 1581. je navedena sledeča produkcija železa v naših krajih: Topilna peč pri Savskih jamah proizvajala letno 300 kop (takratnih mer, Meiler) železa, peč ob Savi pa zaradi nezmožnosti svojega gospodarja letno 60 kop, skupaj torej 360 kop ali 3600 starih centov po 56 kg = 201.600 kg ali 20 današnjih vagonov, pač skromna proizvodnja za današnje razmere. Za izdelavo enega kilograma železa so pa porabili 8 do 10 kg oglja ali skupno skoraj 200 vagonov — kar je že lepa količina. B.

Za 33-letno uspešno krmarjenje gorenjskih železaren**Priznanje z najvišjega mesta****Izročitev visokega odlikovanja generalnemu ravnatelju gospodu KARLU NOOTU**

Pred kratkim smo objavili vest, da so kraljevi namestniki na predlog kraljevske vlade odlikovali predsednika KID gospoda Avg. Westna z redom Jugoslovanske krone III. stopnje ter generalnega ravnatelja gospoda C. Noota z redom svetega Save III. stopnje. To priznanje najvišje kraljevske oblasti Jugoslavije je priznanje za uspešno, narodu in državi koristno delo na področju starodavne železarske obrti v slovenski zemlji, je priznanje za sposobnost, za trud in za žrtve, ki so bili potrebni za naravnost gigantski napredek velike jugoslovanske železarske podjetnosti na severni meji ponosne jugoslovanske domovine.

Preteklo soboto, dne 22. aprila, pa je bil ta visoki red ob prisrčni slovesnosti izročen našemu gospodu generalnemu ravnatelju. Dvorana tovarniške kazine je bila slavnostno ovenčana z državnimi zastavami in s pomladnim zelenjem. Tu so se k slovesnosti zbrali zastopniki delavstva, zastopniki delovodij, zastopniki nameščencev ter ožji krog sodelavcev gospoda generalnega ravnatelja z gospodom ravnateljem dr. inž. Klinarjem na čelu. Jeseniško mesto je zastopal župan gospod Markež. Od uprave KID so prišli k slovesnosti upravni svetnik in ravnatelj gospod Pfeifer ter za predsedstvo podpredsednik KID gospod Avg. Praprotnik.

Slovesna izročitev odlikovanja je bila izvršena pod z državnimi zastavami okrašeno sliko Nj. Veličanstva kralja. Visoko odlikovanje je gospodu generalnemu ravnatelju izročil v imenu najvišje oblasti okrajni načelnik gospod dr. Vrečar s pomembnim nagovorom. Z najvišjega mesta v državi je gospodu generalnemu

ravnatelju Carlu Nootu podeljeno visoko odlikovanje za njegove zasluge na gospodarskem polju jugoslovanske domovine. Gospod generalni ravnatelj deluje pri jeseniških železarnah 33 let in v vsej tej dobi je posvetil tej naši gospodarski panogi vse svoje veliko znanje, sposobnost in izredno delavnost. Pod njegovim vodstvom so železarne rasle in se razvile v trikratni prvotni obseg in pomenijo danes močno gospodarsko panogo jugoslovanske domovine. V tem njegovem delovanju pa je najvažnejši njegov čin, da je deloval na tem, da je ta naša železarska delavnost prešla po svetovni vojni iz inozemskih rok, ki so jo v investicijah zane-marjale, v roke jugoslovanskih gospodarstvenikov. Gospod ravnatelj je znal v najtežjih časih krmariti in poiskati novih lastnikov, s katerimi je ta naša industrija novo oživela in napredovala do današnjega modernega obsega. Moderne jeseniške železarne in vsa njihova koristnost so v velikem delu zasluga odličnega in priznanega železarskega vodje, ki jim je ostal zvest in uspešen krmilar preko treh decenijev. Gospod okrajni načelnik je omenil tudi razumnost in dobro srce gospoda generalnega ravnatelja, ki je bil vedno tudi najboljši prijatelj svojim sodelavcem. Vsem je poznana koncilijantnost gospoda generalnega ravnatelja, ki jo je združil s svojim znanjem in s svojim srcem za dobro podjetnosti in ljudstva. Gospod okrajni načelnik je podelil odlikovancu visoko odlikovanje v imenu Nj. Veličanstva kralja s prisrčnimi čestitkami in z vzklikom kraljevskemu domu.

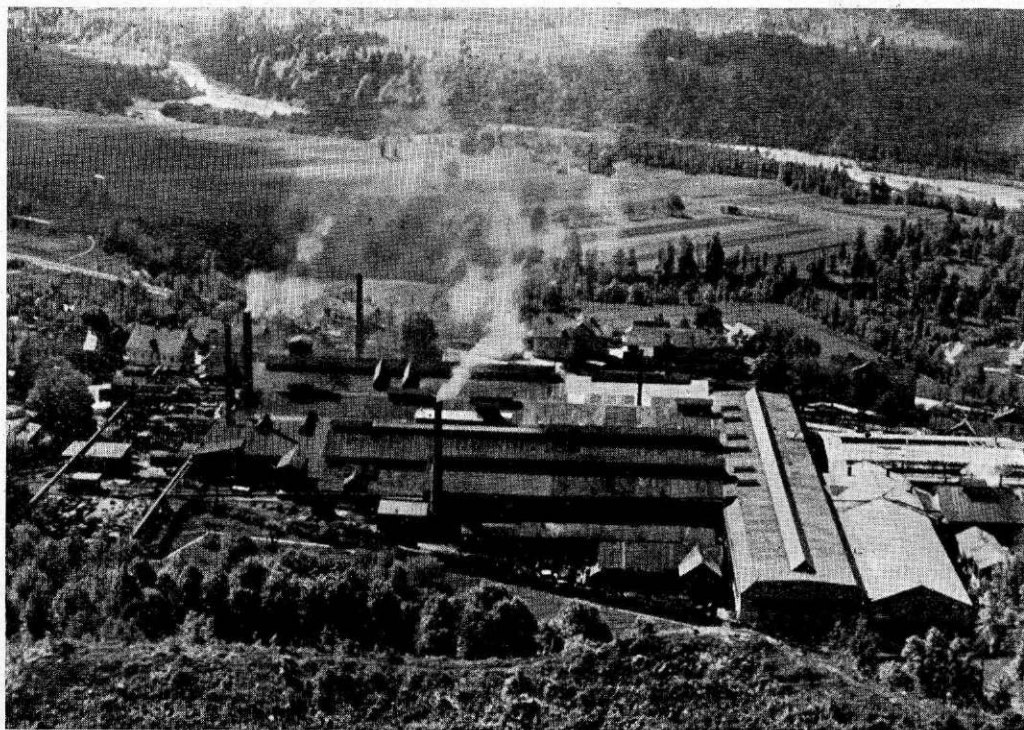
Takoj nato je stopil k odlikovancu podpredsednik KID gospod Avg. Praprotnik, mu čestital k odlikovanju in

G. Karel Noot

spregovoril v imenu uprave KID. G. podpredsednik KID je omenil odlikovančeve osebne vrline. Gospoda Noota imamo vsi radi, ker ga poznamo kot moža sposobnosti, kot dobrega človeka, kot moža besede in kot gentlemana. Takih ljudi je malo in vedno manj, gospod Karel Noot je to — mož-gentleman! Gosp. gen. ravnatelj je preživel z industrijo vse vrste poslovnih dni. Šel je z njo skozi težke čase negotovosti in depresij, jo vodil k novi rasti in moči in ji stal na čelu v časih nemotenega dela. Bil je na delu z vso svojo veliko razglednostjo in sposobnostjo. Pravi industrijski krmilar, ki je bil končno vedno zmagovit. G. Noot je živel z industrijo kot zvest prijatelj v vseh dobah. Njegovo delovanje bo neminljivo zvezano z rastom jugoslov. železarske podjetnosti na tem predelu naše zemlje. Ime Carl Noot pa ni poznano samo v kraju, v naši ožji in širši domovini, ime Carl Noot je poznano poslovnemu svetu izven meja prav radi njegovih sposobnosti in velikokrat je v tej dolgi dobi udeleževanja ugodno odločala prav njegova razgledanost po železarskih tržiščih sveta. Kolikokrat se je bil s težavami, ko jih drugi niso slutili, kajti vodstvo podjetja je težko in odgovorno vodstvo ter skrb za obstanek tisočev. Tako zvest tej železarski delavnosti je gospod Carl Noot dočakal novo dobo, ki jo živimo. Izrekajoč iskrene čestitke k visokemu in zasluženemu odlikovanju je podpredsednik KID g. Praprotnik v imenu upravnega sveta KID zaključil z besedami, da bi gospod generalni ravnatelj Carl Noot še dolga leta srečno vodil in načeloval jeseniškim železarnam.

K čestitkam vodstva KID se je pridružil zastopnik delavstva gospod Tine

Železarne KID na Javorniku

Zupan in je gosp. generalnemu ravnatelju izrekel iskrene čestitke v imenu delavskih organizacij. Poudaril je, da je delavstvo našlo v odlikovancu vedno razumnega vodjo in človeka dobrega srca. Velikokrat je bilo v tej dolgi dobi njegovega sodelovanja in vodstva, ki ni bila vedno mirna in gotova, nego velikokrat razburkana in zaskrbljena, ko je gospod generalni ravnatelj znal najti izhod na bolje in je pokazal razumevanje za delavske težnje. Zastopnik delavstva je poudaril, da je imelo delavstvo v njem svojega zaščitnika in se mu na dan priznanja z najvišjega mesta zahvaljuje za vse dobro in mu iskreno čestita. Po nagovoru delavskega zastopnika so gospodu generalnemu ravnatelju čestitali vsi prisotni. Gospod generalni ravnatelj se je vsakemu posebej zahvalil in mu podal roko.

Sledilo je skupno kosilo, ki so se ga udeležili vsi udeleženci proslave. Gospod generalni ravnatelj je ostal med zastopniki sodelavcev v prisrčnem razgovoru. V imenu nameščencev in sodelavcev gospoda generalnega ravnatelja je izrekel čestitke generalni tajnik gospod doktor O b e r s n e l. Omenil je poslovne vrline in odlike, ki so last in svojstvo gospoda generalnega ravnatelja. Karakter našega dela ni lahek za nobenega našega sodelavca, toda delati pod vodstvom gospoda generalnega ravnatelja je lahko. V vseh in še takih težkočah se čuti njegovo vodstvo, ki zna najti najboljšega izmed možnih izhodov.

Nameščenci in sodelavci gospoda generalnega ravnatelja prisrčno in iskreno čestitajo svojemu prvemu šefu k odlikovanju z najvišjega mesta v polni zavesti, da je to visoko odlikovanje res zaslužil s svojim uspešnim vodjenjem in delovanjem. Nato je obratovodja gospod inž. R e k a r prikazal gospoda generalnega ravnatelja kot vzor prvega delavca. Tako točen kot je prihod gospoda generalnega ravnatelja vsa leta in vsak dan v vodstveni urad, tak je gospod generalni ravnatelj pri svojem delu vsak trenutek. Prvi je tu, zadnji odhaja, nobena minuta ne sme biti izgubljena. Istočasno, kot nam je gospod generalni ravnatelj odlični krmilar, istočasno nam je vzor najbolj vestnega sodelavca. Da bi še dolgo poveljeval kot kapitan tej naši železarski podjetnosti! V imenu gasilske čete KID je odlikovanca nagovoril šef uprave posestev KID gospod K. L u c k m a n n. Gasilska četa KID ima v gospodu gen. ravnatelju svojega dobrega podpornika in ga jugoslovansko gasilstvo šteje tudi med svoje visoke odlikovance za gasilske zasluge. Kot lovec in v imenu ekonomata je gospod L u c k m a n n čestital odlikovancu in mu želel, da bi še dolgo vodil naše podjetje močan in zdrav, kot so smreke v gozdovih KID, in čil in voljan, kot so čili gamsi v naših lovskih revirjih.

V imenu jeseniškega mesta je izrekel gospodu generalnemu ravnatelju čestitke župan mesta Jesenic gospod V. M a r k e ž. Skupno z rastjo železarske industrije je raslo jeseniško naselje in ob moči industrije postalo mesto. Visoko odlikovanje gospoda generalnega ravnatelja je priznanje njegovemu delu z najvišjega mesta, kateremu se pridružuje

vsa jeseniška občina. Dalje je spregovoril še gospod Z u p a n T i n e, omenjajoč hvaležnost delavstva za vsa razumevanja, ki jih je gospod ravnatelj izkazal delavstvu. Pridružil je apel, da bi delavstvo tudi v bodoče našlo odzive za svoje težnje. Za njim je v imenu delovodij govoril podpredsednik delovodske organizacije in član banskega sveta gospod P. A r n e ž. Pridružil se je čestitkam vseh ostalih sodelavcev in želel gospodu generalnemu ravnatelju še dolgo uspešno vodstvo za dobro industrije, za dobro ljudstva in države. Govorila sta še livarski mojster gospod F r. T o r k a r, ki deluje v tovarni že 44 let, in najstarejši nameščenec gospod R i c o l l i z Javornika. Omenjajoč zbrane sodelavce na tej slovesnosti od delavca pa do upravnega svetnika je zbor nagovoril šef inspekcije dela KID gospod inž. P e t r o v č i č. Kakor nas je zbrala ta slovesnost, da skupno čestitamo našemu generalnemu ravnatelju, tako naj se izraža ta naša skupnost vsak dan pri našem delu.

Za DNKID je izrekel čestike predsednik gosp. dr. Tušar.

Pred odhodom je zbrane goste še enkrat nagovoril podpredsednik g. Avg. P r a p r o t n i k. Omenil je družinski praznik našega prvega sodelavca gospoda Avg. W e s t n a, kateremu so vsi prisotni priredili navdušen aplavz. V njegovem imenu čestita posebej današnjemu slavlencu. Ob tej priliki še posebej poudarja eno največjih odlik gospoda generalnega ravnatelja, odliko zvestega sodelavca. Bili so različni časi in različne tež-

ke in kakršne koli prilike, ki so vplivale na našo podjetnost in na posameznike, a gospod C a r l N o o t je ostal njen zvesti pobornik v vseh časih in prilikah. Ta odlika naj bo vzor vsem sodelavcem. Spominjajoč se čestitk lovcev KID je g. podpredsednik P r a p r o t n i k omenil vrline gospoda generalnega ravnatelja kot tovariša zelene bratovščine v lovskih revirjih. Ni še vsak lovec, kdor puško nosi, v lovstvu se izraža prav tako plemenitost, in naš železarski slavljenec je ob svojem prostem času in odmoru tudi pravi, plemeniti lovec.

Ginjen od res prisrčnih in iskrenih čestitk svojih sodelavcev in javnosti, za visoko odlikovanje in priznanje od najvišje kraljevske oblasti, je spregovoril gospod generalni ravnatelj. Zahvalil se je posebej vsakemu govorniku, zahvalil za priznanja od strani delavstva, nameščenstva in predsedstva KID: »Sodelavci, skupaj smo delali, skupaj smo si prizadevali. Kakor delovna družina smo in tako moramo biti, da bo delo imelo uspeh.« Gospod generalni ravnatelj se je zahvalil v imenu vseh najprej gospodu predsedniku KID Avg. W e s t n u, kateremu moramo biti hvaležni vsi na prvem mestu, zahvalil se je delavstvu, nameščencem, ravnateljem, posebej pa še gospodu Avg. P r a p r o t n i k u, s katerim sodeluje že 20 let. Vsi ti so delali, da je moglo biti delo uspešno. Hvala vsem sodelavcem!

K visokemu odlikovanju gospoda generalnega ravnatelja se s čestitkami pridružuje tudi naš list.

Odlomek iz zgodovine železarstva

Kot revni kovači so prišli Bucelliniji v naše kraje, kjer so si z marljivostjo in iznajdljivostjo ustvarili skozi stoletja veliko premoženje. Kakor vidimo, so ga ravno tako tudi hitro zapravili. V 17. stoletju je bila slava rodu Bucellinijev na višku. Postal so mogočni in ošabni tako, da so se upirali celo odredbam oblasti. Cesar Ferdinand II. je to zvedel in se zanimal za zadevo. Zahteval je od upravitelja Dežele Kranjske grofa Barba in od vicedoma Panizolla dne 4. septembra

1620. pojasnilo, češ da se množijo pritožbe, da si plemiči, posebno pa Coroniniji v Bohinju in pa grof Orfej Bucellini na Jesenicah utrjujejo svoje gradove in posestva tako, da so ojačili grajska vrata in napravili strelske line (balestriere) ter strelske luknje. Imenovana uradnika sta potem sporočila cesarju, da sta izdala nalog, naj se ujame grofa Bucellinija živega ali mrtvega. Ta pa je zvedel za ta ukaz in zbežal v Videm. Kako se je zadeva potem razvila, ni znano.

Podpiranje hriba
v Zasipu

Upamo na bolje

»Bolj kot kdaj prej nam je potrebno kvalitetno in organizirano delo ter jeklena skupnost naše delovne vzajemnosti«

Ob priliki zadnjih odpustov in težkih napovedi so bile od predstavnikov delavskih organizacij in od zaupniškega zbora izvršene intervencije in je bila sklicana tudi skupna konferenca, katere sta se za podjetje udeležila ravnatelj dr. inž. Klinar in prokurist ing. Petrovčič. Delavskim zastopstvom so bila prikazana stvarna dejstva. Imeli so priliko videti tudi prizadevanje podjetja, ki je vsestransko skušalo izbeževati redukcije, upajoč, da jih treba ne bo. Ravnatelj dr. Klinar je delavskim delegatom omenil, da je držal odvišni stalež iz meseca v mesec in iskal razna postranska dela, da bi brez odpustov dočakal boljšo dobo. Toda ob prilikah, ki so vsem poznane in so izven naših moči, je podjetje moralo pristopiti k odpustom odvišnega staleža, razen tega pa skrajšati po nekaterih obratih tudi delovni čas.

Uvidevajoč dobronamerna prizadevanja od strani zastopstva delavstva in delavske javnosti je gospod ravnatelj jasno pokazal vsa prizadevanja podjetja z izvajanjem: »Odpuščenje delavstva, verjemite mi, ni zabava za podjetje. Preden smo se odločili za ta korak, smo poizkusili vse. Napravili smo dovolj potov za zavarovanje dela, toda nismo samo mi, ki z zaskrbljenjem gledamo na trenutne prilike na železarskem trgu. Lahkomiselno pa bi bilo za vse nas, če bi odvišni stalež držali dalje, potem, ko vsi veste, da smo ga držali do skrajnosti, da so naša skladišča polna. Bolj kot kdaj koli nam je potrebno skrajno organizirano in kvalitetno delo ter jeklena skupnost naše delovne vzajemnosti, da bomo zavarovali naše delo. Naša polna skladišča govorijo o dobronamernosti in optimizmu podjetja dovolj jasno.«

Šef inspekcije dela g. inž. Petrovčič je delegatom tolmačil daljnje podrobnosti, iz katerih je bilo razvidno, da ni virtuoza, ki bi mogel stoodstotno upoštevati vse okolnosti potrebe dela, socialne vidike, strokovne ozire, da bi nobenega ne prizadel pa vkljub temu izvedel odpuste.

Nihče pa nam ne vzame optimizma, da je kriza prehodna in da je pred nami boljša doba uspešnega dela, tako za podjetje kot za vse, ki s podjetjem sodelujejo in žive.

0 zadnjih odpustih

Medtem ko smo v ožigled na nastopajočo zimo v mesecu novembru lanskega leta začasno prekinili z odpusti, ki so bili potrebni, da prilagodimo delavski stalež dejanskim potrebam, smo bili sedaj — ugotavljajoč stalno nazadovanje naročil — žalibog primorani izvesti že v jeseni predvidene nadaljnje redukcije. Našemu sodelavstvu nočemo prikrivati naše zaskrbljenosti okrog depresije, ki se pojavlja na železarskem tržišču in ki nas more navdajati s skrbjo, da bi eventualno mogle nastopiti razmere, ki nas bi prisilile k ukrepom preko dosedanjih mer.

Vsi vemo, da delamo z znatno skrajšanim delovnim časom že sedaj.

Želimo, upamo in si bomo prizadevali, da nam v bodoče ne bi bilo potreba objavljati takih za nas in za naše sodelavce nevšečnih poročil. Vsem sodelavcem je poznano, da je podjetje v ožigled zime opustilo nadaljnje odpuste, da je čakalo na izboljšanje razmer in grupiralo neproduktivno očiščevalno skupino, upajoč, da se bo našel izhod, da ne bo treba odpustov. Odpusti so bili torej izvršeni ob vplivih, ki niso odvisni od podjetja, nego nadmočni še takim prizadevanjem s strani podjetja.

Slike dela na jugu

Delo v strugi Vardarja v Južni Srbiji. Takole se pridobiva tam pesek za zgradbe, ki ga reke naplavlja iz gora. —

Foto S. S.

Zaščita oči

Skoraj 10 % vseh nezgod, ki se pripete, so poškodbe oči. Približno 60 % teh nezgod bi se ne pripetilo, če bi ponesrečenec nosil naočnike, ki bi ustrezali namenu dela. Za brušenje se rabijo drugi naočniki kot za varjenje.

Poleg smirkovih koluti naj bodo vedno na razpolago v omarici, zaščiteni proti prahu, naočniki, kakor to prakticira n. pr. naša vajenska šola. Napis naj pa opozarja, da se jih poslužujemo pri vsakem brušenju. Isto velja za dela, ki ogrožajo oči pred mehaničnimi poškodbami, kakor n. pr. pri dolbenju z dletom, pri strojih za obdelavo kovin, kjer odletavajo drobci, pri žagah za gorko rezanje kovin, pri

čiščenju zarjavelih konstrukcij, pri drobljenju kamnja in slično. Zaželeno pa je, da se uporabljajo pri delih, kakor: snazenju litine, težjem delu z dletom, pri delih z revolverji na zračni pritisk pri odbijanju in izbijanju zakovic, pri obdelavi brusilnih kamnov in smirkovih kolutk, naočniki z nezdroljivimi stekli.

Pri varjenju in rezanju, pri tekočih kovinah in delih pri ognju se uporabljajo naočniki iz barvastega stekla. Pri vročih delih rabimo kobaltno-modre naočnike, ki ščitijo oči v prvi vrsti pred žarečo vročino. Ta ima pri trajnem delu to posledico, da postane očesna leča motna (nastane mrena).

Pri varjenju pa rabimo bolj temne naočnike modrikastozelene ali rumenastozelene barve. Te vrste naočnikov so šestokrat označene s številkami med 000 do 999. Od teh treh številk pomeni prva številka zaščitno moč proti ultravioletnim (nevidnim) žarkom, ki nastanejo v obilni meri pri bliskanju, pri elektrovarjenju, druga številka nam pove zaščitno moč proti svetlobi in tretja številka zaščito proti vročinskim žarkom. Čim višja je številka, tem bolj nas ščitijo naočniki. Na naočnikih je viden le učinek srednje številke, in to — čim višja je ta številka, tem temnejši so naočniki. Za elektrovarilce je normirana številka takih naočnikov 588.

Pri vročih delih ni priporočljiva uporaba nezdroljivih naočnikov, katerih stekla sestojijo iz več plasti, kajti taki naočniki lahko v vročini počijo (n. pr. od železnih tekočih kapljic) in bi drobci stekla mogli poškodovati oko. Zato ustrezaj tukaj mnogo bolj navadno steklo.

* * *

NAŠI OKOLIŠKI KRAJI

Kranjska gora

Ako nanese prilika, da se voziš z vlakom, recimo onim, ki odhaja z jeseniške železniške postaje nekaj minut po drugi uri popoldne proti zapadu, boš v natrpanem vagonu slišal poleg dovškega naglašanja domače govorice, tudi kranjskogorsko narečje, ki ima svoje posebnosti, da celo paziti moraš, da boš vse razumel.

Tako je brezposelnost, zastoj lesne kupčije, stiska, borba za vsakdanji kruh tudi kranjskogorske delovne sile prisilila, da se ozro po zaslužku izven domače občine. Naše podjetje jih zaposluje precej, a tudi železnica jih ima lepo število. Krepki so ti delavci, lepe rasti, pokončne hoje, vedno šegavi, a marljivi kot mravlje, vedno vajeni težkega dela. Mehkužnost jim je neznana.

V predvojnem času o Kranjski gori ni bilo dosti slišati v svetu, skoraj nedotaknjena je ždela v svoji prirodni lepoti. Hribolastvo je bilo tedaj pri nas šele v početku, le malokdo se je drznil naskočiti Razor ali katerega njegovih sosednjih skalnatih vrhov. O smuku pa pred 30 leti

sploh še ni bilo govora, tujec v ta kraj ni zašel, domačin se je pa zabaval pozimi s sankami.

Po vojni sta nekaj let tekmovala Bohinj in Kranjska gora, tako v turistik, kakor tudi zimskem športu. In Kranjska gora je sijajno izšla kot zmagovalka ter svojega rivala, bohinjski kot, pustila, kar se tiče tujskega prometa, daleč za seboj.

Koliko novih hiš je zrastle v zadnjih letih, stare so se dvignile iz pritličnih v enonadstropne ali celo dvonadstropne, tudi iz nekdanjih skednjev so nastale hiše, in vendar, v glavni sezoni boš le težko dobil sobico, vse je zasedeno, letoviščarjev mrgoli in na večerni promenadi je slišati vse mogoče jezike. Tujsko prometno društvo je moralo svoj čas odločno poudariti, da Kranjska gora ni zdravilišče za tuberkulozne ali drugačne bolnike, marveč letovišče za vse one, ki se hočejo v svežem planinskem zraku in v krasni gorski prirodi okrepiti ter si za nekaj tednov poiskati oddiha od svojega enoličnega vsakdanjega opravila.

Tam kjer so nekoč samevale poedine vaške gostilne, stoje danes hoteli, ceste, katero je med vojno zgradila avstrijska vojaška oblast, so prenovili gori do planinske postojanke na Gozdu in zgradili so ob Pišenci kopališče, ki sicer ni ravno

posrečeno, kopališče je pa vendarle. To-rej, vseskozi napredek.

Pred vojno se med Jeseničani ni Kranjska gora omenjala drugekrat kot tedaj, ako je imel kdo opraviti na sodniji, ali če je šel čez nedeljo za 24 ur na ričet (da ni zamudil šihita). Danes pa so Mojstrana—Kranjska gora—Rateče nekakšno osišče vsega gorenjskega turizma. Zimska sezija je pa za Kranjsko goro tedaj najlepša, kadar imajo dosti snega, v Ljubljani in Zagrebu pa so brez njega. Takrat je tam okrog hotelov Slavec in Razor ter raznih penzionov slišati več druge govorice kot domače, tako da misliš, da se sprehajaš po zagrebški Ilici.

V kranjskogorsko občino spada tudi »najdaljša« gorenjska vas Gozd. Če greš po cesti proti zapadu, bereš napis Gozd, a po petih kilometrih hoje še vedno Gozd. Nekaj korakov od lične kapelice, poleg katere so postavili tudi spomenik v vojni padlim vaščanom, stoji kilometrski kamen, ki pove, da je od tu do Beograda ravno 700 kilometrov. Tudi Gozd ima poleti polno letoviščarjev in drugih gostov, a ljubljanski železničarji so si postavili predlanskim krasen penzion.

Na zapadni strani Kranjske gore pa pridemo po treh kilometrih do lepe, velike vasi Podkoren, sredi katere je tudi razpotje do kar dveh državnih meja. En napis pravi, da je tri kilometre do italijanske meje, drugi pa, tri in pol kilometra do nemške. Dasi je pot vrh Korena nekoliko naporna, je Pristavčev planinski hotel zlasti ob nedeljah pretesen, dasi je za ta gorski predel izredno obsežen. Tudi Jeseničani kaj radi zahajajo sem gori. Podkorenci so zelo odločni in korajžni ljudje in kot taki pred nekaj leti niso prej odnehali, da so dobili svojo lastno železniško postajo.

Še nekaj ne smemo izpustiti pri opisu krasne planinske občine Kranjske gore, namreč, ruske spominske kapele ob cesti na Vršič. Pri gradnji te ceste, po kateri je avstrijska armada pošiljala svoje vojaške v Trento, je našlo smrt mnogo ruskih vojni ujetnikov, ki so bili tod zaposleni. Koliko teh so zasuli plazovi, koliko jih je umrlo zaradi lakote, ne ve nihče. Ob cesti stoji spominski križ, kapela pa, ki je nekoliko v stran, je zgrajena v ruskem slogu.

Našemu delavstvu pa ostane Kranjska gora v najlepšem spominu po letošnji, krasno uspeli zimsko športni prireditvi, kakršne Kranjska gora še ni videla. Vzradostiš se in spomin ti uide na ono lepo nedeljo, kadar koli slišiš med našim delavstvom prijetno doneče narečje, v katerem takoj spoznaš, da je dotični iz prelepega planinskega raja, ki se imenuje Kranjska gora.

NEZGODE

Bodite previdni!

Pri pometanju prostora okrog stružnice v mehanični delavnici je odstranila pospravljalica zavarovalno mrežo, kljub temu, da je bil stroj v pogonu. Prišla je preblizu podležja in kolesje jo je prijelo za rokav ter ji povzročilo raztrgano rano na desni nadlehtnici.

Med pogonom ne odstranjujte varnostnih okrovov!

Obvestila

KRAJEVNA BRATOVSKA SKLADNICA NA JESENICAH

Razglas

Pravila bratovske skladnice določajo v § 52. (2), da je vsak član dolžan dati bratovski skladnici vse potrebne podatke za točno voditev matice in naznaniti vsako svojo in rodbinsko spremembo, ter da za dane netočne podatke člani trpe vse posledice, ki bi zaradi tega nastale. Vkljub tej jasni določbi v pravih se vedno še pojavljajo primeri, da člani teh dolžnosti ne izpolnjujejo in povzročajo s tem nepravilnosti bratovski skladnici, sebi pa škodo.

Zlasti se dogajajo primeri, da prijavljajo člani bratovske skladnice svoje rodbinske članke v zavarovanje šele tedaj, ko obolijo in je potrebna že zdravniška pomoč ali pa zdravljenje v bolnici. V takih primerih nastanejo dostikrat spori zaradi plačila stroškov zdravljenja, kajti bratovska skladnica ne more prevzeti v svoje breme dajatev za družinske članke, ako ji niso bili prijavljeni, ker bi to nasprotovalo predpisom že citiranega § 52. (2), pa tudi § 69. (1) in (2).

Da bi se v bodoče taki sporni primeri več ne pojavljali in da se člani obvarujejo morebitne materialne škode, opozarja Krajevna bratovska skladnica po naročilu glavnega upravnega odbora vse članke na določbe navedenega § 52. (2) pravil bratovskih skladnic. Obenem pa poziva tudi članke, da **nemudoma in brez odloga** prijavijo v evidenco pri bratovski skladnici vse družinske članke, ki prihajajo v poštev po določbah § 64. (1) skladniških pravil, ker se bodo v bodoče dajatve za neprijavljene družinske članke brezpogojno odklanjale. Vse prijave se morajo izvršiti na podlagi izpiskov matičnih knjig pristojnih župnišč. Taki izpiski, namenjeni za uporabo pri bratovski skladnici, so prosti takse.

Predsednik
krajavnega upravnega odbora:
Dr. M. Obersnel s. r.

V današnji številki zaključujemo zgodovinski spis gđ. **Mimice Konič**. Gđ. Konič je hčerka našega sodelavca, 19 let stara in je na-

Slika zabave na jugu

pisala že tri podobne spise, ki so bili priobčeni v slovenskih listih. Pred kratkim je izšla ena njena povest kot knjiga.

Ako bereš, izveš...

...da je na svetu 774 milijonov kristjanov, od teh je 406 milijonov katoličanov, 215 milijonov protestanske in 153 milijonov pa pravoslavne veroizpovedi.

...da se govori na vesoljnem svetu cca. 5000 različnih jezikov.

...da kadar je pri nas ura 12, torej ko pri nas obedujemo. Newyorčan vstane = 6. ura zjutraj, filmski zvezdniki Hollywooda ter ondotni krokarji se podajo k počitku = 3. ura zjutraj.

...da imajo od 1. aprila 1898. Jugoslavija, Albanija, Italija, Malta, Švica, Češkoslovaška, Nemčija, Poljska, Litavska, Madžarska, Norveška, Švedska in Danska srednje-evropski čas, s 60 min. razliko od vzhodno-evropskih držav. (Frankfurtski normalni čas.) Zahodni evropski čas ima zopet 60 min. difference od srednje-evropskega časa.

Mimica Konič

Mimica Konič:

V starodavnih časih...

(Povest iz zgodovine gorenjskega železarstva.)

(Konec)

»Pijta na moje in moje žene Matilde zdravje!«

»Naj živi Janez!«

»Srečna bodi, Matilda!«

Buccelleni je pa vstal in je napil ženinu.

»Ženin Janez; jaz ti pa nazdravljam, ker si najboljši gospodar v okolici, čeprav si najmlajši. Včeraj so ti dodelali brešanske peči, zdaj ti pa še jaz želim, da bi z njihovo pomočjo povzdignil svoje in svojih delavcev blagostanje. Bili so časi, ko nismo tako skupaj pili, ko smo drug drugemu zoprvali. Vi ste hoteli uničiti mene, jaz sem menil vas spraviti na tla, pa se je obrnilo. Od zdaj naprej ne bomo več sovražniki, zavezniki bomo, bratje. Ramo ob rami bomo stopali naprej po poti, ki je sicer trpljenja polna, a proti koncu bomo vendar z veseljem gledali na sadove dolgoletnega truda. — Janez, zdaj si gospodar med gospodarji, podjetnik med podjetniki, zato ti nazdravljam in pijem na tvojo srečo.«

Janez se je v zadregi zahvalil, staremu Jurcu je obraz kar žarel od ponosa, svatje so pa pili in klicali:

»Na slavo Buccelleniju!«

»Janez, na tvojo slavo in srečo!«

»Naj živi Janez in Maulner!«

Buccelleni se je obrnil še k Maulnerju.

»Prijatelj, najino prijateljstvo je očiščeno v ognju težke preizkušnje. Občudujem vašo spretnost in pogum, s katerim ste uklonili gospoda Kraiga in premagali nas.«

»Ta zmaga je v našo in vašo korist,« se je smejal, »konjski tat!«

Buccelleni in Maulner sta si stisnila desnici prijateljski, kakor si jih nista še nikoli doslej.

Od tistih starodavnih časov se je življenje v Bohinju zelo zelo spremenilo. Rudno polje in Rudni lom, pobočja Javovca, vse sameva, prazno, zapuščeno. — Komaj še sledovi tistih jam, ki so v njih kopali zrnati bobovec in rumenkasti jeklenec, se poznajo in nam pričajo o živahnem delu, sreči in blagostanju, ki ga je prineslo marljivo delo. Zdaj je mir. Nič več se ne čuje žvenk jekla, ne udar kladiv, ob vodi ni fužin, utihnili so tovarniška pesem, ki je šla od Bohinja do Devina, Brešanske in slovenske peči so podrti, drevje je preraslo njih žalostne razvaline.

A nekaj je ostalo: spomin na tiste čase je ostal. Imena pričujoče povesti so zapisana v zgodovini slovenskega železarstva. Druga, poznejša, žive še v ustnem izročilu narodov, marsikateri ded zna pripovedovati mične zgodbe iz davno minulih, lepih časov. Ostal je spomin na tiste dni in pa želja, da bi se kmalu začelo novo življenje v teh krajih. Naj ne bo Bohinj več mrtev, pesem dela naj se vrne v tihe bohinjske dole, z njim bo prišlo blagostanje ne le Bohinju, ampak vsej domovini.

Malo kozmetike

Parna kopel.

Zdrav človek z zdravim srcem in zdravim krvnim obtokom se včasih lahko brez škode okoplje v parni kopeli, ki je zlasti koristna za revmatike. Da bi pa taka kopel čistila kri ali pa jemala maščobo, je bajka. Če izgubimo po parni kopeli en kilogram ali pa še manj, to ni izguba maščobe. Izparili smo le vodo v staničju. Če izpijemo potem nekaj kozarcev vode ali kakšne druge pijače, se ta izguba hitro izenači, ker pač staničje vodo iznova vsrka.

Neguj in utrjuj svoje telo s telovadbo in športom.

Gospodinje, ki pravijo, da jim telovadba ni potrebna, ker se že tako ves dan gibljejo in telovadijo, nimajo prav. Gospodinsko delo je sicer zdravo, toda ne razgiblje vsega telesa. Le telovadba in kakršen koli šport krepi vse mišice enakomerno, poleg tega pa človeka tudi razvedri in tako blagodejno vpliva tudi na dušo.

Pri vsakem delu, draga gospodinja, se držimo pravilno.

Pravilna drža je tista, ki je najkomodnejša in pri kateri človeško telo najmanj trpi. Če se le da, delaj sede in glej, da je višina stola v pravem razmerju z mizo ali z ognjiščem.

Lepo čelo.

»Gube na čelu niso znamenja starosti, ampak grda razvada.«

Vse žene kažejo zdaj čelo. Nove pričeske in novi klobučki razkrivajo zdaj vse čelo. In nega obraza ima spet novo polje več.

Prvi pogoj za lepo čelo je gladkost in belota.

Priporočljivo je vsak dan nekaj minut masaže. Najprej masiramo čelo od sredine do senc, potem pa od nosa do las. Izvrstno sredstvo, da dobimo zelo belo, jasno čelo, je to, da ga dvakrat na teden namažemo z jajčnim beljakom in pustimo beljak na njem čim dalje časa. Šele potem izmijemo čelo z mlačno vodo.

Lepo čelo dobimo tudi s posebno čelno obvezo iz gume. To obvezo si nataknemo za eno uro ali dve, med tem ko počivamo, bomo ali pišemo. Prej ni treba čela mazati z nikakršnimi kremami.

Razen tega je še obilica dobrih lepotnih krem. Najboljše sredstvo, da dobimo lepo čelo, je pa tole: nič pačenja in gubanja! Če kaj mislimo, ni treba gubati čela! Pri vseh izpremembah razpoloženja prizanesimo čelu, in ne izražajmo jih z njim!

Za naše gospodinje

Korenjčkova juha.

Vzemi nekaj bolj debelih korenov, jih ostrgaj, operi in zreži na tanke rezance. Nato zarumeni na 4 dkg masti 2 dkg sladkorja, prideni zrezano korenje, nekaj žlic juhe ali vode in duši pokrito do mehkega. Nato prideni 3 dkg moke, prepraži, zalij z vodo in prevri. Dodaj še žlico kisle smetane, tako okus samo izboljšaš.

Cvetača z jajci in sardelami.

Osnaženo cvetačo skuhaj v slanem kropu, odcedi jo, deni na krožnik in potresi s sesekljanim drobnjakom in belim poprom. Okrog naloži v lepe oblike narezana trda jajca in na vsak košček jajca po eno zvito osnaženo sardelo. Okrasi jo z zelenim peteršiljem in narezanim svežim paradižnikom ter jo oblij še z oljem in kisom.

Liptavski sir.

6 dkg finega masla vmešaj z dvema pretlačenima sardelama, dodaj 12 dkg dobrega odtečenega in pretlačenega kravjega sira, 1 trdo kuhan, pretlačen rumenjaki, 1 dkg drobno sesekljane čebule, žlico finega olja, žlico gorčice, nekaj paprike, popra in soli (po okusu). Pridaj še nekaj kapljic limonovega soka in malo kumine. Vse dobro premešaj, deni na steklen krožnik v obliki jagode ter okrasi z rdečo redkvico, sesekljanim beljakom, zelenim peteršiljem in zelenimi kumaricami.

Čokoladne rezine.

Umešaj 14 dkg surovega masla s 4 rumenjaki in 14 dkg sladkorja, dodaj k temu 14 dkg raztopljenе čokolade, potem sneg od 4 beljakov, nazadnje pomešaj še 7 dkg neolupljenih zmletih mandljev in 7 dkg moke. Ko je pečeno, namaži še toplo z marmelado in posuj z zmletimi mandlji in nareži na kocke.

Beluš au gratin.

V slanem kropu mehko skuhan beluš razreži na večje kose in jih vložijo v zaporednih plasteh med sesekljano šunko in nastrgan parmezan v močno pomazano skledo. Glavice položi na vrh kot zadnjo plast, potresi z drobtinami in parmezanom, nakapaj nanje raztopljeno maslo in oblij vse z 1/4 l kisle smetane. Pusti v pečici 15–20 minut, da se napravi lepa rjava skorjica.

Za dobro voljo

Pomisli, moj Niko je rekel, da se takoj ustreli, če ga ne uslišim.

No, in ti, kaj si storila?

Ah, saj veš! Rešila sem mu življenje.

Janezek: »Gospod učitelj, niti očka niti mamica nista mogla prečitati, kaj ste napisali v zvezek.«

Učitelj: »Napisal sem, da moraš bolj čitljivo pisati.«

Gospa Klotilda opazuje v živalskem vrtu kameleona in pravi možu: »Poglej Lipe, kako dolg jezik ima!«

»Ali si mu nevoščljiva, kaj?« odgovori mož.

Gospa M.: Čudno, prav nič ga ne poznam, pa vedno hvali moj obraz.

Gospa R.: Seveda, čisto razumljivo, drogerijo ima in vam prodaja vsa lepota sredstva.

Kajne, draga gospa, da opazite sedaj, ko kuhate sami, velik prihranek v gospodinjstvu? O, seveda — moj mož poje polovico manj kakor prej!

Mož: »Spet nisi vse dopoldne nič delala; kolikokrat si mi že rekla, da se boš poboljšala! Ali si se že? Še ne!«

Žena: »Kar pusti me in pred svojim pragom pometaj; kolikokrat si mi že rekel, da boš znorel! Ali si že? Še ne!«

Grozen čudak je ta gospod Jesen! Vse, kar vidi, bi rad imel!

Imenitna ideja! Pokaži mu svojo najstarejšo hčer!

On: Ti me imaš rada samo takrat, kadar potrebuješ denar.

Ona: Kaj ni to dovolj!

Kakšna je razlika med lekarnarjem in sodnikom?

Lekarnarjevi pogreški se takoj zakopljejo v zemljo, sodnikovi se pa prej obesijo in nato zakopljejo.

Žena: »No možek, kaj je novega v časopisih?«

Mož: »Nič ni novega! Vedno iste stvari, samo da se dogodijo drugim ljudem.«

Zdravnik: »Kaj pa je to, gospod Cmok? Saj se zdravila niti dotaknili niste?«

Bolnik: »Gospod zdravnik, nisem si upal, saj stoji na steklenici, da mora biti vedno zaprt!«

Z obema ženama sem imel smolo.

Kako vendar?

Prva mi je pobegnila.

In druga —?

Ta mi pa noče pobegniti!

Križanke - uganke

POSETNIKA.

Dinko A. Tramlar

Kaj je ta gospod? — Rešitev v naslednji številki »Tovarniškega vestnika«.

Iz naslednjih 56 zlogov:

A- AL- BI- DE- DER- DIJ- E- E- E- FA- GI- GIR- GRIN- HAN- HEN- I- IN- JA- KA- KO- KO- KO- LEK- LI- LO- MEK- MI- NA- NA- NE- NI- O- PA- PI- RE- RO- SA- SAN- SO- SOR- SLAV- ŠALJ- TA- TAN- TAN- TI- TO- TRO- TRO- TET- VA- VAL- VAR- VE- ZA- je treba sestaviti 20 besed, ki pomenijo:

1. Naslov knjige francoskega pisatelja E. Zola.
2. Urojenci južne Amerike.
3. Slovenski humanist.
4. Rečevalec.
5. Bivši izdelek KID.
6. Kraj mednarodnih smuških tekem.
7. Lepa Wagnerjeva opera.
8. Znamka filmske družbe.
9. Kraj v Dalmaciji.
10. Mesto v Dalmaciji.
11. Slovenska dežela izven naših meja.
12. Dokaz nenavzočnosti.
13. Izredno delo.
14. Vrsta kompozicije.
15. Italijanska pokrajina.
16. Mesto težke industrije v Španiji.
17. Slovensko moško ime.
18. Moško krstno ime.
19. Tovarna konfekcije.
20. Kraj pri Domžalah.

Ako začetne črke sestavljenih besed od zgoraj navzdol prečitaš, dobiš znan slovenski izrek.